

9. Milieu, Energie, Voedsel & Agricultuur

In een duurzame wereld zijn er gelijke kansen op een goed leven tussen tijdgenoten over de hele wereld en tussen generaties, zonder dat dit ten koste gaat van flora en fauna. De JD probeert op dit gebied een bijdrage te leveren aan een eerlijke, democratische Nederlandse maatschappij, die binnen de grenzen blijft die de planeet ons stelt. We hebben daarnaast een morele verplichting om op te komen voor de kwaliteit van het milieu, bescherming van natuur en het behoud van biodiversiteit wereldwijd. De mens beschikt over de middelen om de wereld te veranderen, en over de intelligentie om de juiste keuzes te maken. Vanuit een ethisch perspectief, plaatst de JD de mens tussen de andere levensvormen, en bundelt de kracht van de gemene deler. Deze gemene deler is het streven naar een leefbaar, toekomstbestendig bestaan voor mens, dier en milieu.

Wat zijn de uitdagingen?

Binnen de wetenschap en de JD geldt een brede consensus dat de mens de hoofdveroorzaker is van veel milieuproblematiek. Mondiale klimaatverandering als gevolg van een versterkt broeikaseffect is hiervan een sprekend voorbeeld. Verhoogde consumptie door een groeiende wereldbevolking en verhoogde individuele consumptie in een weggooimaatschappij staan aan de basis van alle milieuproblemen. Individueel verantwoordelijkheid pakken en collectief actie ondernemen zal deze problemen dan ook moeten oplossen. Ruimtes zullen opnieuw moeten worden ingericht, productieprocessen herontwikkeld en natuur-mens relaties opnieuw vormgegeven, opdat toekomstige generaties in hun behoeften kunnen voorzien, milieuvervuiling beperkt wordt en de leefomgeving aantrekkelijk blijft om in te leven.

Het sociaal-liberale antwoord

Om de toekomstige generaties een gelijkwaardige start als de onze op aarde en een gezond milieu te kunnen garanderen, moeten allereerst alle materiaal cycli gesloten worden, voor de circulaire economie. Het lineair verbruiken van grondstoffen, het dumpen van afgedankte grondstoffen en het uitstoten van emissies moet daarvoor worden gestopt. De JD ziet daarom de 'de vervuiler betaalt' als de liberale methode om dit op te lossen. Het uitgangspunt is hierbij dat de kosten van uitputting en vervuiling, de zogenaamde externe- of schaduwkosten, moeten worden betaald door de fabrikant en consument van vandaag. Op die manier krijgen duurzame, circulaire alternatieven in energie, voedsel en grondstoffen een eerlijke concurrentiepositie. Het wordt hierbij aan de markt overgelaten om de beste oplossing te vinden, met de aantekening dat economische competitiviteit niet het resultaat mag zijn van het afschuiven van kosten en schade op anderen.

In dit hoofdstuk worden specifiek de uitdagingen geadresseerd en oplossingen geboden op het gebied van: 1) Energie, 2) Voedsel en Agricultuur, 3) Grondstoffen en Productie, en 4) Natuur en Leefomgeving. Met de juiste marktprikkels gaan we energie op een duurzame manier opwekken, wordt onze voedselproductie toekomstbestendig, gaan we circulaire producten fabriceren en wordt het milieu schoner.

9.1. Energie

Met de groei van de wereldbevolking en de toename van de mondiale welvaart, zal de vraag naar energie aankomende decennia toenemen. Momenteel komt het overgrote deel van de opgewekte

energie voor consumptie uit fossiele bronnen. Een situatie die niet houdbaar is vanwege de eindigheid van de bronnen en de vervuiling die wordt veroorzaakt bij de verbranding.

Om dit terug te dringen en de energieopwekking te verduurzamen moeten negatieve, externe, kosten van emissies van niet-duurzame energiebronnen geïnternaliseerd worden in de kostprijs van energie. De JD neemt hierbij het principe “de vervuiler betaalt” als uitgangspunt waardoor duurzame energiebronnen vanzelf aantrekkelijker worden en schade hersteld kan worden. De JD heeft een sterke voorkeur voor het invoeren van energiemaatregelen in Europees verband: energie en uitstoot zijn niet grensgebonden.

De JD ziet energievoorziening als een grondrecht van Europese inwoners. De energiemarkt dient in de toekomst niet in te leveren op betrouwbaarheid. De afhankelijkheid van de Nederlandse economie ten opzichte van fossiele brandstoffen dient te worden teruggeschroefd en kansen op het gebied van duurzame energietechnologie (b.v. chemische energieopslag) moeten worden gegrepen. De JD gaat er van uit dat energie wordt gewonnen uit meerdere bronnen. Een bijkomend voordeel van het doorvoeren van het “vervuiler betaalt” principe in de energiesector is dat de mix van deze bronnen grotendeels aan de vrije markt kan worden overgelaten.

9.1.1. Minder verbruiken

Energiebesparing wordt door de JD geprefereerd boven het vergroenen van energiegebruik. In het bijzonder moet het besparen van energie in vastgoed -als grote energiepost- ten alle tijde gestimuleerd worden. Dit kan bijvoorbeeld door middel van het verplicht stellen van een minimale energieprestatie van het pand, en goedkope leningen voor energiebesparende renovaties er van.

De JD is van mening dat het huidige Europese Energielabel in letters vervangen moet worden door een energieprestatie index van cijfers. Op die manier verandert de waarde van een label niet meer, en kun je in één oogopslag zien welk apparaat energiezuiniger is.

9.1.2. Opwekking hernieuwbare energie

De Nederlandse overheid moet ervoor zorgen dat alle energie uitstoot-neutraal wordt opgewekt per 2030. Waar nodig kan d.m.v. subsidiëring versnelling van de transitie worden gestimuleerd. Eventuele subsidie plannen dienen wel met een langetermijnvisie gepaard te gaan; het huidige kortdurende, frequent veranderende subsidiebeleid brengt namelijk onduidelijkheid met zich mee, waarmee planning voor consumenten en bedrijven bemoeilijkt wordt. De Nederlandse overheid dient daarnaast het opslaan van energie aantrekkelijker te maken en samenwerking te zoeken met andere landen die meer mogelijkheden hebben voor de opwekking van groene stroom en de opslag er van.

In de ogen van de JD zijn biomassa-gestookte energiecentrales geen bron van duurzame energie. Hoewel het verbranden van biomassa uiteindelijk een zo goed als gesloten materiaalcyclus kan geven, komt bij de centrale op lokaal niveau de luchtkwaliteit in het geding door de uitstoot van fijnstof. Daarnaast staat de productie van biomassa op gespannen voet met voedsel-, watervraagstukken, en is de netto energie-opwekking vaak minimaal. Biomassa als grondstof wordt behandeld in de paragraaf Grondstoffen.

Wanneer energie duurzaam wordt opgewekt moeten consumenten geprikkeld worden om elektriciteit te gebruiken op momenten van overproductie, om de behoefte aan energieopslag te minimaliseren. Energiegebruikers krijgen daarom variabele tarieven, die op basis van de momentane opwekking- en transportkosten tot stand komen.

9.1.3. Afbouw fossiele energie

Niet alle externe kosten van elektriciteitsopwekking kunnen geïnternaliseerd worden. Omwille van de kwaliteit van de directe leefomgeving (met het oog op onder andere fijnstof-uitstoot) dient overheidsbeleid er daarom op gericht te zijn fossiele centrales te sluiten in de volgorde: eerst kolen-, dan olie-, dan gascentrales, en tenslotte de kerncentrale.

De aanleg van nieuwe fossiele- en kerncentrales past volgens de JD niet in het streven naar een volledig duurzame opwekking in 2030. Hoewel bij de energieopwekking door kerncentrales vrijwel geen directe broeikasgassen worden uitgestoten, ziet de JD dit niet als een alternatief omdat met kernafval nog altijd toekomstige generaties worden belast. Bovendien gaat kernenergie in tegen het principe van materiaalcycli sluiten.

De JD gaat er vanuit dat elektrisch rijden het personenvervoer met een verbrandingsmotor in de toekomst zal vervangen. Om de elektrificatie van deze sector te versnellen en kracht bij te zetten, vindt de JD dat de Nederlandse overheid de aanleg van de benodigde oplaadinfrastructuur moet stimuleren. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van leningen met een voordelige rente.

Iedere woning heeft recht op een warmtevoorziening. Met de aansluitplicht geniet het gebruik van gas een (oneerlijke) voorkeurspositie. Het afschaffen van de aansluitplicht ziet de JD als stimulans voor het inperken van broeikasgasuitstoot door verwarming van woningen. De JD pleit voor het vervangen van de aansluitplicht op aardgas door een aansluitplicht op warmte.

9.1.4. Investeren in de toekomst

Om duurzaam opgewekte elektriciteit zo snel en efficiënt mogelijk in te zetten moeten bronnen, consumenten, en opslag zo goed mogelijk met elkaar verbonden zijn. Ook als die zich in verschillende landen bevinden. Daarnaast wordt de energielevering betrouwbaarder wanneer deze een groter gebied beslaat. De EU moet daarom inzetten op het vergroten van de grensoverschrijdende netwerkcapaciteit op het internationale elektriciteitsnetwerk.

De chemische opslag van energie, door omzetting van elektriciteit in stoffen als ammoniak, gas of waterstof, is voor zowel opslagdoeleinden als transportbrandstof een grote schakel in een duurzame economie. Vanwege haar gunstige ligging, grote transportsector, en uitgebreide chemische industrie dient Nederland een koploper te worden in het chemisch opslaan van energie. Hier zal de Nederlandse overheid zich op moeten richten.

De Nederlandse agricultuur kan een vooraanstaande rol spelen in het ontwikkelen van biobrandstoffen ter verduurzaming van de zware transportsector, mits gericht op methoden die geen competitie vormen met de voedselvoorziening.

9.2. Voedsel en Agricultuur

Onder voedsel en agricultuur verstaat de JD het geheel van economische activiteiten ten behoeve van de productie van planten en dieren voor menselijk gebruik.

De agrarische sector staat wereldwijd onder druk. De groeiende wereldbevolking zorgt ervoor dat er steeds meer voedsel geproduceerd moet worden om iedereen te voeden. Met de stijgende welvaart veranderen ook de eetpatronen. Dit zorgt voor een grotere vraag naar (hoogwaardige) producten. De agrarische sector is nu een van de meest vervuilende in de wereld. Landbouw is een van de belangrijkste oorzaken van klimaatverandering, ontbossing, bodem-erosie, water-, bodem en luchtverontreiniging en grondstofuitputting.

De JD heeft met betrekking tot Voedsel en Agricultuur drie uitgangspunten. Allereerst vindt de JD dat alle agrarische producten circulair geproduceerd moeten worden. Om te voorzien in de wereldwijde voedselvraag van de huidige generatie, zonder de rekening door te schuiven naar de volgende generaties, zal de agrarische sector drastisch moeten veranderen, maar ook het gedrag van de consument.

De JD vindt dat op EU niveau er regelgeving moet komen die circulaire productie vaststelt.

De JD neemt het principe de vervuiler betaalt ook als uitgangspunt in onze voedselvoorziening. Dit dient doorgerekend te worden naar de consument. Zo maken we een duurzame keuze aantrekkelijk, en stimuleren we de sector voor het vinden van innovatieve oplossingen. De efficiënte prijsprikkel is van toepassing op agrarische sector binnen de EU en geïmporteerde producten. Het geldt dat met behulp van de importheffing wordt opgehaald zal de rijksoverheid gebruiken om de aangerichte schade te herstellen en duurzame alternatieven verder te ondersteunen

De JD heeft tenslotte als uitgangspunt dat gezond en kwalitatief hoogwaardig voedsel voor iedereen gegarandeerd moet kunnen worden. Daarom dient ruimte gegeven te worden aan innovatie binnen de sector, zonder dat de kwaliteit en veiligheid van het voedsel in het geding komt. De grootschalige voedselverspilling moet worden beperkt. Wet en regelgeving moet hierin niet de beperkende factor zijn. Een goed balans moet worden gevonden tussen veiligheid en verspilling.

9.2.1. Bio-industrie

De Nederlandse bio-industrie is in zijn huidige vorm een van de belangrijkste oorzaken van klimaatverandering, luchtverontreiniging en andere milieuproblemen. De JD ziet de zeer lage prijs voor vleesproducten als een van de belangrijkste krachten in de milieuproblemen rondom de Nederlandse bio-industrie. De JD pleit daarom voor een eerlijke prijs voor vleesproducten, door de milieuschade te betrekken in de prijs. Door het vervuiler betaald principe te introduceren in de vleesindustrie, kunnen de milieukosten worden gecompenseerd, en zal de vraag naar vleesproducten verminderen.

9.2.2. Dierenleed

In de Nederlandse bio-industrie wordt een belangrijke afweging gemaakt tussen economische efficiëntie en het voorkomen van dierenleed. De JD is echter van mening dat diervriendelijk vlees niet bestaat, het gebruik van dierlijke producten moet dus geminimaliseerd worden.

9.2.3. Aquacultuur

Door overbevissing ontstaat er veel milieuschade en dreigen vissoorten uit te sterven. Kweekvis is mogelijk een goed alternatief, maar daarbij moet rekening worden gehouden met de negatieve effecten zoals fosfaatvervuiling, dierenleed, overmatig antibioticagebruik en de kwaliteit van de vis. Door kweekvis goed in te richten is het mogelijk om circulair te produceren, wat volgens de JD voorkeur heeft t.o.v. traditionele visserij.

9.2.4. Antibioticagebruik

De JD ziet een sterke relatie tussen voedsel en volksgezondheid. De JD is daarom van mening dat het gebruik van antibiotica in de veehouderij moet worden teruggedrongen. Het toedienen van antibiotica aan gezonde dieren moet niet worden toegestaan binnen de EU. Indien vlees van buiten de EU wordt geïmporteerd mag dit geen antibiotica bevatten. Het gebruik van antibiotica ter genezing van ziekte moet mogelijk blijven.

9.2.5. Mestverwerking en nutriëntenbeheer

Nederland kampt al jaren, mede door de toenemende schaalvergroting, met een mestoverschot. De JD is van mening dat de meest effectieve en duurzame techniek van mestverwerking zou moeten worden toegepast. Door te belasten via het principe de vervuiler betaalt, zal de meest milieuvriendelijke mestverwerkingsmethode economisch rendabel worden. De Nederlandse landbouwbodems bevatten te hoge concentratie nutriënten. Dit leidt tot ernstige milieuvuiling. De JD constateert dat nutriënten, zoals fosfaat- en nitraatbeheer, binnen een kringloop houden een beter beheer is.

9.2.6. Bodemdaling

Bodemdaling ontstaat mede door het leegpompen van polders voor hogere voedselproductie. Doordat de grond droog komt te staan gaat het plantaardig materiaal rotten en daarbij komen veel broeikasgassen vrij. Daarnaast klinkt de grond in, waardoor de bodem dichtter bij het grondwater komt en het waterpeil weer verlaagd wordt. De JD vindt dat, i.p.v. water te blijven wegpompen, er ingezet moet worden op de ontwikkeling en inzet van nieuwe gewassen die wel tegen een hoge waterstand kunnen.

9.2.7. Schaalvergroting

De JD vindt het onbelangrijk hoe groot een stal of landbouwbedrijf is, zolang wettelijk gestelde normen omtrent milieu en dierenwelzijn niet overschreden worden. Zogenaamde megastallen zijn voor de JD geen probleem. Schaalvergroting leidt tot meer efficiëntie door schaalvoordelen. Deze schaalvergroting geeft de mogelijkheid tot het uitvoeren van innovaties die dierenwelzijn, volksgezondheid, duurzaamheid en milieu ten goede komen. Met behulp van megastallen kan het afvangen van methaan, mest en andere milieuvervuilende producten gemakkelijker worden afgevangen en daardoor efficiënter worden verwerkt.

9.2.8. Glastuinbouw

De JD erkent de glastuinbouw als belangrijke spil in het verduurzamen van de agrarische sector. Dit vanwege het energie-intensieve karakter en de mogelijkheden tot circulair produceren, zoals het gebruik van CO₂ in het productieproces. Het transporteren van warmte en CO₂ uit de Rotterdamse

haven naar het Westland en vervolgens naar huishoudens is een goed voorbeeld van het circulair maken. Belastingvoordelen of subsidies op energie is volgens de JD niet toelaatbaar en juist het principe de vervuiler betaald moet worden toegepast.

9.2.9. Watergebruik

De JD ziet het watergebruik binnen de Nederlandse landbouw en veeteelt sector als geen probleem voor de Nederlandse waterbeschikbaarheid. De Nederlandse landbouw geldt namelijk als één van de meest efficiënte wereldwijd met betrekking tot watergebruik. De JD verwacht wel dat de landbouwkwaliteit die we in Nederland eisen ook van toepassing moet zijn op geïmporteerd voedsel. Er moet daarom actief gecontroleerd worden op verantwoord watermanagement in gebieden waar (vee)voedsel uit geïmporteerd wordt.

9.2.10. Pesticidengebruik

Het gebruik van pesticiden kan schade voor mens en dier veroorzaken, doordat de pesticiden in het water of de lucht komen of in het eten zit. Ook heeft het gebruik vaak een grote negatieve impact op de biodiversiteit. De JD erkent wel dat de opbrengst stijgt wanneer gebruik wordt gemaakt van pesticiden doordat de ongewenste planten en dieren bestreden worden. Toch is de JD van mening dat er voorzichtig om moet worden gegaan met pesticiden. Alternatieven op conventionele pesticiden moeten worden gestimuleerd. Daarnaast ziet de JD een verbod op vervuilende pesticiden als mogelijke oplossing.

9.2.11. Biologische landbouw

Hoewel de term biologisch duurzaamheid impliceert hoeft dit niet altijd zo te zijn. De biologische landbouw is meestal milieuvriendelijker, maar niet altijd. De biologische systemen maken geen gebruik van kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen hierdoor zijn ze minder efficiënt. De JD vindt het dierenwelzijn en milieu impact het belangrijkste en de manier waarop die kwaliteit wordt bereikt laat ze aan de agrarische sector over. De term biologisch is erg onduidelijk en heeft arbitraire regels. De JD vindt dat hier eenduidige afspraken over moeten worden gemaakt op EU niveau.

9.2.12. Stadslandbouw

Omdat Nederland in de toekomst verder zal gaan verstedelijken, kan stadslandbouw een belangrijke bijdrage leveren in de voedselvoorziening van steden van de toekomst. Daarnaast ziet de JD stadslandbouw als een kans om kringlopen verder te sluiten, voedselzekerheid te vergroten en transportafstanden te verkleinen. De JD pleit voor het stimuleren van stadslandbouw initiatieven, door belemmerende wetgeving uit de weg te nemen en waar nodig innovatie te faciliteren.

9.2.13. Kwekersrecht

Met het huidige systeem van patentrechten krijgen biotechnologische bedrijven een monopoliepositie in de productie van voedsel. De JD vindt een dergelijk monopolie onwenselijk, slecht voor de marktwerking en voedselzekerheid. Als alternatief is de JD voorstander van het kwekersrecht. Een veredelaar (kweker) krijgt met behulp van het kwekersrecht de mogelijkheid een vergoeding te vragen voor de gemaakte onderzoekskosten, maar derden kunnen zonder licentie het ras gebruiken voor kruisingen en het verder ontwikkelen binnen de veredelingsbranche.

9.2.14. Landbouw innovatie en genetische modificatie

De JD is van mening dat innovatie in moleculaire biologie een grote rol zal spelen in de toekomst van de landbouw. Een goed voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van resistente gewassen tegen schimmels, waarmee voedselproductie kan worden gewaarborgd, zonder pesticidengebruik. De JD is voorstander van het gebruik van genetische modificatie in de agrarische sector, wanneer dit gunstige effecten heeft voor de volksgezondheid, ecologie, grondstofgebruik en opbrengsten. Voorwaarde hierbij is dat de mogelijke negatieve effecten voor gebruik voldoende zijn onderzocht.

9.2.15. Weidevogels

De weidevogels zijn onderdeel van een rijke biodiversiteit van de Nederlandse polders. De JD vindt dat er het behoud van weidevogels gestimuleerd moet worden. Er zijn door boeren een aantal maatregelen te nemen die de weidevogels ten goede komen: het inzaaien van meerdere grassoorten en bloemen, het zoeken en markeren van broedplaatsen in het broedseizoen, en later beginnen met maaien.

9.2.16. Rol van de consument

JD heeft veel vertrouwen in de consument, maar er ligt bij hen ook een grote verantwoordelijkheid. Door de keuze die de consument maakt zal er in meer of in mindere mate duurzaam geproduceerd moeten worden. Het is daarom belangrijk dat de consument duidelijk geïnformeerd wordt. Op de verpakking moet zichtbaar zijn hoe duurzaam het product is, wat de voedingswaarde is en in onder welke omstandigheden het geproduceerd is.

9.2.17. Kennisdeling voor een duurzame wereld

De JD erkent dat voedselproductie wereldwijd zeer belangrijk vraagstuk is, zowel op het gebied van voldoende voedsel als op het gebied van duurzame productiemethoden. Daarbij is kennis van de duurzame productiemethoden van groot belang. De JD is van mening dat ontwikkelde landen kennis dienen te delen met de rest van de wereld op het gebied van voedselproductie-methoden.

9.3. Productie & Grondstoffen

In onze huidige lineaire economie worden grote hoeveelheden grondstoffen verbruikt. Producten die we niet meer nodig hebben verdwijnen als afval en worden slechts beperkt teruggewonnen. Het probleem van onze lineaire economie is dat we grondstoffen uitputten en bovendien veel afval produceren. Deze afvalstromen zijn slecht voor het milieu en dragen bij aan verspilling van grondstoffen. Om grondstoffen binnen het systeem te houden streeft de JD naar een circulaire economie.

In een circulaire economie wordt er gezocht naar een zo hoogwaardig mogelijke toepassing van een grondstof. Door middel van hergebruik worden materialen teruggebracht in de economie, waardoor grondstoffen niet verloren gaan. In plaats van afvalstromen, waarin resterende waarde vernietigd wordt, worden restproducten zo veel mogelijk als bronnen gebruikt. Om deze bronnen zo goed mogelijk te benutten moeten productie, gebruik en verwerking van producten hier op worden ingericht.

In de huidige situatie betaalt de consument geen eerlijke prijs voor een product. Zo zijn ecologische of milieuschade niet meegenomen. Ook de verwerking van afval valt buiten het huidige

kostenplaatje. Deze zogenoemde schaduwkosten moeten worden verhaald op de consument. In een circulaire economie gaat de vervuiler betalen.

9.3.1. De problemen van een lineaire economie

Het eerste probleem van de lineaire economie is de uitputting van grondstoffen; als we niet op een duurzame manier met onze grondstoffen omgaan, zullen sommigen in afzienbare tijd niet meer beschikbaar zijn. Het gaat hier met name om het mineraal fosfaat en zeldzame metalen. Op het moment dat schaarste van deze materialen aan de orde komt, zal economische afhankelijkheid van de landen met mijnen toenemen. Om materialen betaalbaar te houden en internationaal onafhankelijk te zijn, is het belangrijk om zoveel mogelijk van deze materialen te winnen uit afval.

Het overschot aan afval is het tweede probleem van de lineaire economie. Momenteel wordt veel afval verbrand, wat leidt tot een extra uitstoot van broeikasgassen. Het dumpen van afval leidt tot vervuiling van de bodem. Om tot hoogwaardige verwerking van afval te komen, is scheiden erg belangrijk.

9.3.2. Op naar een circulaire economie

De doelstelling van een circulaire economie is het sluiten van cycli en het toegankelijk houden van grondstoffen. Dit betekent in de praktijk dat circulaire consumptie het langdurig duurzaam gebruik van een product stimuleert, de productie van afval minimaliseert, en het uiteindelijk hergebruik of recyclen van de grondstoffen al bij het productieproces worden meegenomen. Voor een circulaire economie zullen de methoden van productie en consumptie, maar ook traditionele verdienmodellen moeten veranderen. Waar de consument voorheen een product kocht, gebruikte en als vuil af deed, moet het in de toekomst rendabeler worden om te lenen, leasen, delen en hergebruiken.

9.3.3. Sectorspecifieke uitdagingen

Sectorspecifieke uitdagingen worden binnen de bestaande transitie-agenda's aangepakt. Zo kunnen de verschillende industrieën via maatwerk hun uitdagingen op nationaal niveau aanpakken, waarbij de overheid een regierol heeft en de uitwerking aan de partijen over laat.

Zo zal er binnen de bouw mogelijk veel veranderen in de gebruikte bouwstoffen en de gebruikte bouwconcepten. Zo kunnen we bouwwerken blijven maken met een zeer lange levensduur, of kunnen we inzetten op modulaire bouw met herbruikbare segmenten.

Het gebruik van fossiele grondstoffen voor de productie van bijvoorbeeld brandstof, chemicaliën, of plastic is niet duurzaam. Productie op basis van andere grondstoffen stelt de industrie in staat om reststromen weer in te zetten in het productieproces, of gebruik te maken van grondstoffen met een korte kringloop.

9.3.4. De vervuiler betaalt de rekening

Onze lineaire productie gaat gepaard met milieukosten. Zo betaal je als gebruiker van microplastics niet voor de ontstane vervuiling, de afname van biodiversiteit, vispopulaties en eventuele kosten voor het zuiveren van water. Omdat deze kosten vaak onbekend blijven, worden ze ook wel schaduwkosten genoemd. Om milieuvervuiling te voorkomen, en circulaire productie te stimuleren

is de JD voorstander van het vervuiler betaalt principe. Hierin worden de schaduwkosten van onze consumptie doorberekend aan de product, en uiteindelijk de consument.

9.3.5. Transparantie in de keten

Om deze schaduwkosten door te kunnen berekenen pleit de JD er voor dat productiebedrijven stapsgewijs gaan voldoen aan een verplichting om de milieudruk van een productieketen inzichtelijk te maken. Het inzicht kan worden verkregen door een levenscyclusanalyse (LCA) uit te voeren. Bij een LCA wordt met door bedrijven aangeleverde informatie berekend wat de milieudruk is van de productieketen en het gebruik van grondstoffen. De LCA is een wereldwijd erkende systematiek en is in Europa al grotendeels gestandaardiseerd.

9.3.6. Slim belasten

De JD pleit voor een transitie naar een groen belastingstelsel. In dit groene belastingstelsel worden de inzichtelijke gemaakte schaduwkosten binnen de productieketen van een product als basis voor een belasting. Het is van belang dat het opgehaalde geld ook daadwerkelijk wordt ingezet om ontstane milieuschade te compenseren. Door de eerlijke belasting wordt er een gelijk speelveld gecreëerd, wat het verdienmodel van circulaire productie ten goede komt, en wordt het voorkomen en compenseren van milieuschade gestimuleerd.

9.3.7. Rol van de consument

De JD vindt het belangrijk dat individuele vrijheden worden behouden. Elk individu heeft een persoonlijke voetafdruk en draagt de verantwoordelijkheid van de milieudruk hiervan. Met slimme milieubelasting blijft de keuze voor een circulair product behouden aan de consument, is duurzaam consumeren financieel voordelig, en wordt eventuele gekozen vervuiling uit eigen zak betaald.

9.4. Milieu en Leefomgeving

Het milieu wordt wereldwijd onder grote druk gezet door ons bestaan en onze leefstijl. Wij vervuilen onze lucht, wateren en bodems, we ontwrichten ecosystemen en zijn verantwoordelijk voor het massaal uitsterven van levensvormen. De invloed die wij als mens hebben op de aarde is dusdanig dat we spreken over het geologische tijdperk van de mens. Die invloed is belangrijk omdat het gaat over de lucht die we inademen, het water dat we drinken en voedsel dat we eten.

Als groot veroorzaker van milieuschade hebben wij de verantwoordelijkheid om het milieu te beschermen waar nodig. Als JD erkennen wij dat natuurlijke ecosystemen een intrinsieke waarde hebben en het recht om te bestaan en daarom als zodanig behandeld moeten worden.

Om ons milieu te beschermen pleit de JD voor het vervuiler betaalt principe. Eventuele schades aan het milieu en ecosystemen dienen te worden gecompenseerd. De JD acht het noodzakelijk om zowel de waarde van ecosysteemdiensten, evenals de intrinsieke waarde van natuur en ecosystemen te betrekken in de schadebepaling. In de praktijk betekent dit een stand-still beginsel, met het behoud van natuur en ecologie als uitgangspunt.

9.4.1 Bodem

Bodemverontreiniging

Bodemverontreiniging in Nederland vormt een gevaar voor de drinkwatervoorziening en de volksgezondheid. Niet alleen verontreinigingen uit het verleden spelen hierbij een rol, maar ook hedendaagse verontreinigingen zoals gedumpt drugsafval vormen een groot probleem. De JD is voor blijvende oplossingen, waarbij geldt dat voorkomen beter is dan genezen. Zo zou bij het hergebruik van vervuilde grond deze volledig gesaneerd moeten worden, en volstaat niet met het aanleggen van een nieuwe toplaag.

Eutrofiëring

Eutrofiëring is een wereldwijd opkomend probleem voor meren, rivieren en kustzones in drukbevolkte gebieden. Bij eutrofiëring komen teveel voedingsstoffen in het water, onder meer door de bemesting in landbouwgebieden. Dat kan leiden tot een tekort aan zuurstof in het water en een ongewenste groei van algen die gifstoffen kunnen produceren. Dit is slecht voor de oppervlaktewaterkwaliteit in Nederland. De JD streeft naar het voorkomen van eutrofiëring door het optimaal benutten van voedingsstoffen door afvang en hergebruik.

Bodemdaling

Bodemdaling ontstaat mede door het leegpompen van polders voor hogere voedselproductie. Doordat de grond droog komt te staan gaat het plantaardig materiaal rotten en daarbij komen veel broeikasgassen vrij. Daarnaast klinkt de grond in, waardoor de bodem dichterbij het grondwater komt en het waterpeil weer verlaagd wordt. De JD vindt dat, i.p.v. water te blijven wegpompen, er ingezet moet worden op de ontwikkeling en inzet van nieuwe gewassen die wel tegen een hoge waterstand kunnen.

9.4.2 Biodiversiteit

De biodiversiteit is de afgelopen decennia op zowel mondiaal, Europees als Nederlands schaalniveau sterk afgenomen als gevolg van een gebrek aan leefgebieden, verdroging, vermessing, verzuring en versnippering. Dit zorgt niet alleen voor verlies aan soorten, maar ook voor verlies van ecosysteemdiensten zoals natuurlijke plaag- en waterregulatie. De JD vindt dat er moet worden gestreefd naar een vergroting van genetische diversiteit in gebieden. Hiervoor is een verduidelijking van de natuurwetgeving en de overheidskaders nodig. Door zekerheid te geven aan boeren over vergoedingen, kan agrarisch natuurbeheer worden gestimuleerd en kunnen natuurranden in landbouwgebieden bijdragen aan een duurzaam en geïntegreerd ruimtegebruik. Dit bevordert natuurlijke plaagbestrijding, bestuivers en bodemfauna en levert op die manier economische voordelen op voor de landbouwsector.

9.4.3 Luchtkwaliteit

De uitstoot van emissies uit vastgoed, transport en industrie versterken niet alleen het mondiale broeikaseffect, maar kunnen de luchtkwaliteit in de omgeving ervan ook verstoren. Smog en fijnstof productie kunnen leiden tot ernstige gezondheidsrisico's onder de bevolking.

De JD vindt dat het streven van de Nederlandse overheid moet zijn om overal in Nederland ver onder de maximum concentratie vervuilde lucht te blijven. Als toch de maximum aanvaardbare concentratie behaald of overschreden wordt, is de overheid, verplicht direct naar een duurzame oplossing te zoeken. Om dit te waarborgen, vindt de JD dat de luchtkwaliteit in Nederland constant gemonitord moet worden, met name in gebieden met een hoog risico op verontreinigde lucht.

Dier-op-mens ziekten (Zoönose)

Door intensieve veehouderij zijn de risico's op dier-op-mensen ziekten sterk toegenomen. Dier-op-mensen ziekte schade niet alleen de volksgezondheid en dierenwelzijn, maar hebben ook sterke negatieve economische gevolgen. De JD streeft naar meer preventieve maatregelen om dier-op-mensen ziekten te voorkomen.

9.4.4 Milieubeheer

Het uitgangspunt van de JD "de vervuiler betaalt" geldt eveneens voor milieu en leefomgeving. Indien natuur beschadigd wordt, dient dit hersteld te worden, dan wel elders geplaatst te worden, waarbij de natuurlijke functie die beschadigd is geraakt ook hersteld wordt. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met de toekomstige effecten van het verplaatsen. Sommige stukken natuur spelen namelijk een sleutelrol in een ecosysteem. Hierdoor wordt het verplaatsen van deze natuur zeer kostbaar en slecht haalbaar. Het voorkomen dat deze natuur beschadigd raakt is het uitgangspunt.

Jacht en visserij

Jacht voor populatiebeheer en in beperkte mate voor gewasbescherming en onder strenge voorwaarden voor plezierjacht staat de JD toe. Een jager moet gecertificeerd zijn. Daarvoor moet een jager kennis hebben van wild en doeltreffend kunnen schieten, om onnodig dierenleed te voorkomen. Geschoten wild moet zoveel mogelijk gebruikt worden voor voedselconsumptie, maar het mag niet onmisbaar worden voor de voedselproductie, om overbejaging te voorkomen.

Voor de sportvisserij is een visvergunning verplicht, waarmee aangetoond kan worden dat de houder op bepaalde tijden in bepaalde wateren mag vissen, om overbevissing te voorkomen.

Weidevogels

De weidevogels zijn onderdeel van een rijke biodiversiteit van de Nederlandse polders. De JD vindt dat er het behoud van weidevogels gestimuleerd moet worden. Er zijn door boeren een aantal maatregelen te nemen die de weidevogels ten goede komen: het inzaaien van meerdere grassoorten en bloemen, het zoeken en markeren van broedplaatsen in het broedseizoen, en later beginnen met maaien.

9.4.5 Milieuverontreiniging met vaste en vloeistoffen

Hormonen/medicijnen

Veel geneesmiddelen en hun afvalproducten komen in ons riool terecht. Het probleem is dat wij niet goed in staat zijn deze uit het water te zuiveren waardoor ze in het milieu belanden. Er is nog weinig bekend over de gevolgen van geneesmiddelen in het milieu, maar van hormonen is al bekend dat er veel negatieve effecten zijn. De JD vindt dat er zou meer onderzoek moeten komen naar de effecten en het oppervlaktewater zou beter gemonitord moeten worden op geneesmiddelen.

Microplastics

Microplastics zijn kleine kunststof deeltjes, die grofweg via twee manieren het milieu binnenkomen; zowel direct doordat het in verschillende producten zit en indirect via slijtage van plastics. De precieze schade van microplastics is op dit moment nog niet bekend. De JD erkent daarom dat er meer onderzoek moet worden gedaan naar de gevolgen van microplastics. Wel is bekend dat via de

voedselketen deze microplastics schadelijk zijn voor het milieu. De JD vindt dat het direct gebruik van microplastics in producten verboden zou moeten worden.

CONCEPT